

ÕPILASELE TOE KORRALDAMISE JA TUGITEENUSTE RAKENDAMISE KORD

Õpilasele toe korraldamise ja tugiteenuste rakendamise kord sätestatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) § 18, 23, 46, 47, 49, 58 ja põhikooli riikliku õppekava (PRÕK) § 17 alusel.

1. ÜLDSÄTTED

- 1.1. Käesolev kord reguleerib hariduslike erivajadustega (HEV) õpilastele vajaliku toe pakkumist ja erivajadustega õpilaste toetamist. Õpilasele toe korraldamise ja tugiteenuste rakendamise kord on üks osa Saverna Põhikooli õppekavast.
- 1.2. Kool lähtub õppe korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest. Õpilase elukohajärgses koolis arvestatakse õpilaste individuaalsete akadeemiliste ja sotsiaalsete võimete ja vajadustega ning tagatakse vajalike tugisüsteemide kättesaadavus.
- 1.3. Üldjuhul õpib HEV õpilane elukohajärgse kooli tavaklassis, kus talle võimaldatakse lisatuge.
- 1.4. Kui kooli tagatud üldine tugi ei anna õpilase arenguks soovitud tulemusi, siis võib rakendada koolivälise nõustamiskomisjoni soovitusel tõhustatud tuge või erituge.
- 1.5. Kool hindab rakendatavate meetmete ja toe mõju vähemalt korra õppeaastas.

2. TUGE VAJAVA ÕPILASE TOETAMINE KOOLIS

2.1. Õpetaja ülesanded

- 2.1.1. Õpetaja ülesanne on jälgida iga õpilase arengudünaamikat ja toimetulekut klassis, sh märgata teistest võimekamaid õpilasi ja neid, kelle õpijõudlus on madal.
- 2.1.2. Õpilase lisatõe vajaduse ilmnedes selgitab õpetaja koos tugispetsialistidega välja tema individuaalsed õpivajadused.
- 2.1.3. Jõukohastada õppevara ja töökorraldusi. Nt lihtsustada ülesannete juhiseid ja küsimusi/ülesandeid, struktureerida neid, suunata õppeülesannete täitmisele väikeste etappide kaupa, lihtsustada õppematerjali ja õppetekste, tuua esile olulist, lisada kontrollküsimusi teksti mõtteliste osade vahele, lubada õpilasel kasutada vastamisel rohkem valikvastustega tekste, anda võimekamatele keerukamaid ülesandeid ja materjale.
- 2.1.4. Suunata kasutama abimaterjale õppeprotsessis ja ülesannete lahendamisel (skeemid, reeglite, valemite või näidiste kogumikud, sõnaraamatud, teatmikud, vastavad arvutiprogrammid jms).

- 2.1.5. Võimaldada õpilasele töö- ja tähelepanuvõime langedes või väsimuse märkide ilmnemisel liikumis- või puhkepause või anda lisaäega ülesande sooritamiseks.
- 2.1.6. Juhendada õpilast tunnis individuaalselt, anda eduelamust võimaldavat tagasisidet õpitegevusele, tunnustada pingutust ja positiivset suhtumist, võimaldada rahulikku keskkonda vastamiseks (individuaalne vastamine) jms.
- 2.1.7. Anda informatsiooni vanematele.
- 2.1.8. Õpilastele, kellel tekivad õppetöös raskused, pakub õpetaja individuaalset lisaõpet ja tuge õppetundide väliselt.
- 2.1.9. Toevajaduse püsimisel teavitab õpetaja HEVKO-t ning koostöös klassijuhataja ja tugispetsialistidega aitab kaasa õpilasele vajaliku toetuse korraldamisele tunnis või tunniväliselt.
- 2.1.10. Õpetaja osaleb tuge vajavate õpilaste ümarlaudadel, aruteludel ning teeb ettepanekuid õpilase võimetekohaseks toetamiseks.
- 2.1.11. Vajadusel koostab õpetaja lapsevanemaid kaasates lapsele oma õppeaines individuaalse õppekava, kuid hindab õppekava omandamist vastavalt kooli hindamisjuhendile või individuaalses õppekavas sätestatule.

2.2. Klassijuhataja ülesanded

- 2.2.1. Klassijuhataja ülesanne on korraldada õpilase õppetöö teemalist toimivat koostööd ja info liikumist õpetajate, kooli, kodu vahel.
- 2.2.2. Ta jälgib ja analüüsib koostöös aineõpetajatega õpilase individuaalset arengut ning kaasab õpiraskustesse sattunud õpilase vanemaid koheselt lahenduste leidmisesse.
- 2.2.3. Vähemalt korra aastas viib klassijuhataja õpilase ja vanemate osalusel läbi arenguevestluse õpilase individuaalsete eelistuste ja võimete väljaselgitamiseks, arvestamiseks ning toetamiseks.
- 2.2.4. Õpilase heaolu vähendavate ning ohustavate tegurite ilmnemisel teavitab klassijuhataja HEVKO-t.
- 2.2.5. Kooli vahetanud õpilase vanemaga koostöös selgitavad HEVKO ja klassijuhataja välja õpilase õppetöoga seotud erisused ja erivajadused, sh õpilasele rakendatavad tugiteenused jms.
- 2.2.6. Klassijuhataja tutvub esimesse klassi astuva lapse koolivalmiduse kaardiga ja toe vajaduse ilmnemisel konsulteerib HEVKO-ga.

2.3. HEVKO ülesanded

- 2.3.1. HEVKO (haridusliku erivajadusega õpilaste õppe koordineerija) on koolidirektori poolt määratud isik, kelle ülesanne on korraldada HEV õpilaste õppe ja arengu toetamiseks koolisisest meeskonnatööd ning koordineerida koolivälises võrgustikutöös osalemist (PGS § 46 lõige 1).

- 2.3.2. HEVKO selgitab välja õpilase õpet ja arengut takistavad asjaolud ning koordineerib õpilase juhtumipõhist koolisisest võrgustikutööd ja koostööd õpilase vanematega.
- 2.3.3. HEVKO hindab koostöös tugispetsialistide, lapsevanemate ning õpetajatega õpilase haridusliku toe vajadust, arvestades õpilase toimetulekut õpikeskkonnas, sh tervisliku seisundi ja kasvukeskkonna mõjusid ning tuginedes läbiviidud hindamise tulemustele.
- 2.3.4. Teeb ettepanekuid kooli juhtkonnale erivajadustega õpilaste õppe toetamiseks koolis, sh klasside, rühmade komplekteerimiseks (sh õpilaste piirarv, keskkonna kohandamine, inimressursi vajadus).
- 2.3.5. Korraldab koostöös direktoriga tuge vajavate õpilaste õppe läbiviimist.
- 2.3.6. Juhendab ja nõustab õpetajaid õpilasele individuaalse õppekava koostamisel ja individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel.
- 2.3.7. Korraldab koostööd tuge vajavate õpilaste vanematega.
- 2.3.8. Juhendab ja nõustab õpetajaid ja koolipersonali tuge vajavate õpilaste toetamisel ning õppe korraldamisel.
- 2.3.9. Tagab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega tuge vajava õpilase dokumentatsiooni (õpilase arengu jälgimise kaart, individuaalne õppekava) järjepideva jälgimise ning täiendamise.
- 2.3.10. Korraldab koostööd tugiteenuste osutajatega.
- 2.3.11. Kutsub kokku, teavitab ja nõustab õpilast ümbritsevat võrgustikku õpilase toetamiseks, vajadusel laiendab võrgustikku, kaasates spetsialiste väljastpoolt kooli.
- 2.3.12. Hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega rakendatava toe tulemuslikkust ning teeb ettepanekuid lapsevanematele ja vajaduse korral koolidirektorile edasisteks tegevusteks.
- 2.3.13. Juhendab ja jälgib konfidentsiaalse info kasutamist ja hoidmist haridusasutuses.
- 2.3.14. HEVKO korraldab koostööd erinevate valdkondade spetsialistide ja huvigruppide vahel.
- 2.3.15. Vajaduse ilmnedes loob HEVKO võrgustiku õpilast ümbritsevate ametkondade vahel ja osaleb koolivälises võrgustikutöös.
- 2.3.16. Õpilase üleminekul ühelt haridustasemelt teisele teeb HEVKO õpilase toetamiseks koostööd karjäärispetsialistiga.

2.4. Eripedagoogi ülesanded

- 2.4.1. Eripedagoogi ülesanne on hinnata õpilase arengu- ja õpioskuste taset ja selgitada välja õpilase arengut mõjutavad ning takistavad tegurid ja õpivajadused.
- 2.4.2. Kogub andmeid õpilase arengu kohta, valib sobivad hindamisvahendid, -meetodid ja -materjalid. Hindamise käigus selguvad õpilase omandatud ja kujunemisjärgus olevad oskused.

Tulemuste analüüsi põhjal selgitab eripedagoog välja õpilase õpitulemuste taseme ning tugiteenuste ja meetmete vajaduse koolis.

- 2.4.3. Eripedagoog dokumenteerib hindamise tulemused õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil ning valib koostöös klassi- ja/või aineõpetajaga sobivad meetodid ja vahendid lapse erivajadusest lähtuvalt.
- 2.4.4. Eripedagoog toetab õpilase tunnetus- ja õpioskuste arendamist individuaal- või rühmatundides, analüüsib arengudünaamikat ja rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust, dokumenteerib tulemused.
- 2.4.5. Eripedagoog teeb kooli juhtkonnale ja õpetajale ettepanekuid vajalike õppevahendite ja -materjalide soetamiseks, vajadusel osaleb õppevahendite ja -materjalide loomisel. Samuti teeb ettepanekuid spetsialistide kaasamiseks väljastpoolt kooli ja soovitab täiendavaid uuringuid.
- 2.4.6. Eripedagoog osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide juurde.
- 2.4.7. Vajadusel teavitab kooli ja kohalikku kogukonda tugiteenustest ning osaleb piirkonna teema- ja infopäevade korraldamisel.
- 2.4.8. Eripedagoog analüüsib ning dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale.

2.5. Logopeedi ülesanded

- 2.5.1. Logopeedi ülesanne on õpilaste hindamise käigus kommunikatsiooniprobleemiga õpilaste väljaselgitamine; hääle, kõne sujuvuse ning neelamise probleemide märkamise; suulise ja kirjaliku kõne arengu toetamine; sobiva suhtluskeskkonna soovitamine ning õpetajate ja lapsevanemate nõustamine õpilaste keele ja kõne arengu toetamisel.
- 2.5.2. Lähtudes õpilase kõne erivajadusest, raskusastmest, võimetest, vajadusest ja keskkonnast valib tööks sobilikud meetodid ja vormid (rühmas või individuaalselt), teeb ettepanekud logopeedilise abi mahu ja sageduse määramiseks.
- 2.5.3. Arendab, taastab või kompenseerib õpilase kommunikatsioonivõimet.
- 2.5.4. Arendab suulise ja kirjaliku kõne loome- ja mõistmisoskust ning oskust kasutada keelelisi vahendeid.
- 2.5.5. Kujundab õpilase oraalmotoorseid oskusi ja täpsustab hääldust.
- 2.5.6. Kujundab hääle omadusi ja kasutusoskust.
- 2.5.7. Õpetab kõnetehnikaid kõne sujuvuse parandamiseks.
- 2.5.8. Võtab vajadusel kasutusele kõnet toetava või asendava suhtlusvahendi.
- 2.5.9. Lähtudes õpilase kõne- ja keele erivajadustest nõustab ja juhendab õpetajaid sobivate keskkonnatingimuste loomisel ja kohandamisel, õppe- ja arendustegevuse planeerimisel ning läbiviimisel

- (individualiseerimine, sobilike meetodite, õppematerjali, abivahendite valik ja kohandamine) või individuaalse õppekava koostamisel.
- 2.5.10. Osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus, vajadusel suunab teiste erialaspetsialistide juurde.
 - 2.5.11. Kaks korda õppeaastas annab hinnangu õpilase arengule õpilase arengu jälgimise kaardil.
 - 2.5.12. Analüüsib ning dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusametuse töökorrale.

2.6. Koolipsühholoogi ülesanded

- 2.6.1. Koolipsühholoogi ülesanne on hinnata õpilase psühhosotsiaalset arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavaid tegureid (psüühilised protsessid, isiksuse omadused, emotsionaalne seisund, vaimse tervise probleemid, suhtlemis- ja käitumisoskused).
- 2.6.2. Koolipsühholoog nõustab õpilast isikliku elu, õppetöö ja vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemisoskuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel.
- 2.6.3. Koolipsühholoog osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel ise teisi tugispetsialiste.
- 2.6.4. Vajadusel koolipsühholoog nõustab lapsevanemaid õpilase arengut, õppimist ja käitumist puudutavatel teemadel ning õpetajaid ja teisi koolitöötajaid õpilase vajadusi arvestava arengu- ja õpikeskkonna kujundamise küsimustes. Annab soovitusi sobivate sekkumiste osas, hindab sekkumiste mõju, vajadusel kavandab muutusi.
- 2.6.5. Koolipsühholoog viib nõustamisi ja sekkumisi läbi individuaalselt või grupis.
- 2.6.6. Osaleb ennetustegevuses, teeb kogukonnas erialast teavitustööd.
- 2.6.7. Koolipsühholoog kasutab õpilase arengu ja toimetuleku hindamiseks kaasaegseid meetodeid ja tõendus põhised hindamisvahendid (testimist, vaatlemist, vestlust, küsimustikke, struktureeritud või poolstruktureeritud intervjuud), mille kasutamiseks on tal vastav väljaõpe.
- 2.6.8. Koolipsühholoog analüüsib saadud tulemusi, dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusametuse töökorrale. Lähtudes õpilase vajadustest ja hindamistulemustest kavandab edasised sekkumised.
- 2.6.9. Kriisisituatsioonis tegutseb koolipsühholoog vastavalt kooli kriisiplaanile. Kriisisituatsiooni järgselt jälgib koolipsühholoog riskigrupi kuuluvaid õpilasi, koolipersonali ja toetab neid kriisisituatsioonist väljatulemisel ning oskab soovitada täiendavat tuge/abi.

2.7. Sotsiaalpedagoogi ülesanded

- 2.7.1. Sotsiaalpedagoogi ülesanne on õpilase sotsiaalsete oskuste hindamine ning tema eakohast tegutsemisvõimet takistavate tegurite analüüsimine, õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamine ja toetamine, koolis esilekerkivate sotsiaalsete ja koolikohustuse täitmist takistavate probleemide kaardistamine, nende ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimine.
- 2.7.2. Sotsiaalpedagoog tegeleb õpilastega, et leevendada ja ennetada sotsiaalse tõrjutuse ilminguid ning korraldada ennetavat tööd. Koostöös õpilase, õpetajate ja lapsevanematega selgitab välja esile kerkinud sotsiaalsed ja koolikohustuse täitmist takistavad probleemid, analüüsib hariduse omandamist ja eakohast tegutsemisvõimet takistavaid tegureid ning koordineerib ennetus- ja lahendustegevusi. Hindamise ja analüüsi tulemusi arvestades koostab sotsiaalpedagoog tegevusplaani õpilase suhtlemisoskuse ja sotsiaalse pädevuse kujundamiseks ning määratleb erinevatel tasanditel olemasolevad abi- ja tugivõimalused.
- 2.7.3. Sotsiaalpedagoogi ülesanne on vajadusel õpetada ja mudeldada õpilasele erinevaid toimetulekustrateegiaid, sh sotsiaalsete oskuste ja eneseregulatsiooni arengut toetavaid tegevusi, vajadusel koostada käitumise tugikava toetamaks õpilase käitumis- ja suhtlemisoskusi, tunnetusprotsesse, sotsiaalset pädevust ning füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist.
- 2.7.4. Analüüsib ja dokumenteerib töötulemusi vastavalt õigusaktides sätestatule ja haridusasutuse töökorrale.
- 2.7.5. Sotsiaalpedagoog tagab õpilase huvide kaitse.
- 2.7.6. Juhendab ja nõustab õpetajaid ja lapsevanemaid sobiliku ja õpilast toetava õpi- ja arengukeskkonna kujundamisel, sekkumiste rakendamisel.
- 2.7.7. Sotsiaalpedagoog sekkub konfliktiolukorda erapoolelt ja lahendustele orienteeritult, selgitab välja konflikti põhjused ning korraldab lepitus- ja vahendustegevusi.
- 2.7.8. Sotsiaalpedagoog osaleb õpilast ümbritsevas koostöövõrgustikus ja kaasab vajadusel teisi tugispetsialiste.

2.8. Abiõpetaja ülesanded

- 2.8.1. Abiõpetaja osutab õpiabi individuaalselt või rühmas 1.-9. klassi õpilastele, kes vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile, õppe kohandamisele ja lisajuhendamisele ei suuda täita põhikooli riiklikust õppekavast tulenevaid klassi ainekava nõudeid.
- 2.8.2. Eesmärgiks on toetada põhikooli 1.-9. klassi õpilasi põhikooli riiklikust õppekavas sätestatud õpitulemuste saavutamisel, lähtudes tema õpivõimest ja individuaalsetest vajadustest.

- 2.8.3. Õpiabirühma tundides kujundatakse ja arendatakse õpioskusi ja -vilumusi nendes õppeainetes, milles on raskusi eeldavate õpitulemuste saavutamisel.
- 2.8.4. Õpiabitunde viib läbi abiõpetaja/eripedagoog/logopeed.
- 2.8.5. Abistada õpetajat koolivälistel üritustel ja õppekäikudel.

2.9. Tugiisiku ülesanded

- 2.9.1. Tugiisik haridusasutuses on vajalik selleks, et õpilast saaks õppetöösse kaasata. Tugiisik on seotud konkreetse õpilasega.
- 2.9.2. Õpetab õpilast enda eest hoolitsema.
- 2.9.3. Julgustab igapäevaelus toime tulema.
- 2.9.4. Aitab kaasa sotsiaalsete suhete ning kontaktide loomisele ja arendamisele.
- 2.9.5. Aitab kaasa õpilase tööoskuste arendamisele ja tööharjumuse kujundamisele.
- 2.9.6. Abistab ning juhendab õpilast haridusasutuses arendus- ja õppeprotsessis osalemisel.
- 2.9.7. Loob turvalise keskkonna.
- 2.9.8. Toetab õpilast keskendumisel ja õppetööle pühendumisel.
- 2.9.9. Aitab luua tingimused võimalikult iseseisvaks toimetulekuks.
- 2.9.10. Koolis õpilast juhendav ja abistav tugiisik kaasatakse õpilast toetavate spetsialistide (õpetajad, tugipersonal jt) võrgustikku.

2.10. Kooliõe ülesanded

- 2.10.1. Jälgib regulaarselt õpilase tervist ja arengut, ennetab haigusi ja avastab haiguseelseid seisundeid.
- 2.10.2. Immuniseerib õpilasi vastavalt kehtivale riiklikule immuniseerimiskavale.
- 2.10.3. Abistab kroonilise haigusega õpilasi.
- 2.10.4. Märkab vaimse tervise probleeme.
- 2.10.5. Kujundab tervist väärtustavat eluviisi ning arendab tervist toetavat koolikeskkonda.
- 2.10.6. Rakendab nõuetekohaseid meetmeid nakkushaiguste puhangu kahtlusel või puhangu korral.
- 2.10.7. Annab esmaabi vigastuste ja õnnetusjuhtumite korral.

3. ÕPILASE TOETAMINE

3.1. Õpilase toevajaduse välja selgitamine

- 3.1.1. Iga õpilane võib üldharidust omandades erinevatel põhjustel (trauma, pikaajaline haigestumine, puudespetsiifiline erivajadus jms) vajada võimetekohaste õpitulemuste saavutamiseks lühiajaliselt või alaliselt toetust.
- 3.1.2. Õpilaste võimetekohaseks õpetamiseks sobiliku toe vajaduse väljaselgitamine toimub klassi- ja aineõpetaja märkamise ja tähelepanekute abil ning koostöös tugispetsialistidega.
- 3.1.3. Vajalikku koostööd toe väljaselgitamiseks erinevate osapoolte vahel koordineerib koolis HEVKO. Meetmete valikul tehakse koostöö lapsevanemaga.
- 3.1.4. Juhul, kui õpilasel ilmneb mahajäämus õppetöös või ajutised raskused võimetekohaste õpitulemuste saavutamisel teavitatakse sellest koheselt õpilase vanemaid.
- 3.1.5. Õpetajad ja kooli tugispetsialistid hindavad õpilase õpihuvi ja motivatsiooni, õpioskusi, õpilase tugevaid ja nõrku külgi erinevates õppeainetes ja sotsiaalsetes oskustes, tunnetustegevust, emotsionaalset seisundit ja käitumist koolis. Hindamise tulemused kantakse individuaalse arengu jälgimise kaardile.
- 3.1.6. Vajadusel teevad kooli tugispetsialistid kooskõlastatult õpilase vanematega koostööd teiste valdkondade spetsialistidega väljastpoolt kooli, vajadusel soovivad täiendavate uuringute läbiviimist (PGS § 46 lõige 4).
- 3.1.7. Õpilase toevajaduse ilmnemisel peab esmane tugi, sh võimetekohast õpet toetavad tingimused olema tagatud koheselt.
- 3.1.8. Keerulisematel juhtudel, kui ilmneb kombineeritud toe vajadus, tuleb hindamisel arvestada kõiki õpilase heaolu ja arengut pärssivaid asjaolusid ning kaasata teised koolivälised spetsialistid, sh HARNO Rajaleidja koolivälise nõustamismeeskonna spetsialistid.
- 3.1.9. Tugimeetmete valik (toetamise viis) ja rakendamise tingimused (maht, kestus, õpikeskkond jne) määratletakse tugispetsialistide ettepanekul ning koostöös õpilase, tema vanemate ja klassi- või aineõpetajaga lähtudes õpilase vajadustest.
- 3.1.10. Tulenevalt toe vajaduse mahust on õpilasele võimalik rakendada üldist, tõhustatud või erituge.
- 3.1.11. Nõustamismeeskonna soovitusi saab rakendada lapsevanema kirjalikul soovil, mis tuleb kanda EHISesse.
- 3.1.12. Tugispetsialistide tuge saab kasutada lapsevanema nõusolekul.

3.2. Üldine tugi

- 3.2.1. Üldise toe vajaduse selgitab välja ja sekkumisi rakendab kool.

- 3.2.2. Üldist tuge vajavad õpilased, kellel on ilmnenud raskused koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel.
- 3.2.3. Üldist tuge võib pakkuda ka ennetava meetmena.
- 3.2.4. Üldise toe vajadus võib tuleneda õpilase kergemast suulise ja/või kirjaliku kõne probleemist või ajutisest õpiraskusest, mis võib olla tingitud tervislikust seisundist, sh haigestumisest või traumast ja sellega kaasnevast pikemaajalisest puudumisest, psüühilisest või sotsiaalmajanduslikust eriolukorrast jms.
- 3.2.5. Üldise toe rakendamisel tagatakse õpilasele ajutiselt või perioodiliselt individuaalne lisajuhendamine, individuaalne õppekava (IÕK), tugispetsialistide teenuste kättesaadavus ning vajadusel õpiabitunnid (tulenevalt toevajaduse eripärast kas individuaalselt või rühmas).
- 3.2.6. Juhul, kui õpilase hariduslik erivajadus tuleneb tema andekusest, koostatakse õpilasele IÕK ning tagatakse täiendav juhendamine kas aineõpetaja või teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt haridusprogrammide või teiste haridusasutuste kaudu.

3.3. Tõhustatud ja eritugi

- 3.3.1. Kui koolis rakendatud üldine tugi ei ole piisav õpilase toetamiseks vajalikul määral ega anna õpilase arengu seisukohalt soovitud tulemusi, siis on võimalus õpilasele taotleda tõhustatud või eritoe soovitus (PGS § 46 lõige 6).
- 3.3.2. Tõhustatud või eritoe rakendamise soovitus koos täpsemate rakendamise juhistega annab HARNÕ Rajaleidja kooliväline nõustamismeeskond.
- 3.3.3. Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele, kes püsiva õpiraskuse, terviseprobleemi või puude tõttu vajab:
 - Õpet eriklassis.
 - Pidevat tugispetsialistide teenust ning vähemalt ühte järgnevatest:
 - IÕK,
 - osaaajaga õpe individuaalselt või rühmas,
 - pidev individuaalne tugi klassis toimuva õppetöö ajal.
- 3.3.4. Erituge rakendatakse õpilasele, kes raske ja püsiva psüühikahäire, intellekti-, meele- või liitpuude tõttu vajab puudespetsiifilist õppekorraldust ning pidevat tugispetsialistide teenust lõimituna sotsiaal- ja/või tervishoiuteenustega ning vähemalt ühte järgnevatest:
 - osaaajaga õpe individuaalselt või rühmas,
 - pidev individuaalne tugi klassis või
 - õpe eriklassis.

3.4. Toe tulemuslikkuse hindamine

- 3.4.1. Toe rakendamise perioodil jälgivad kõik õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengudünaamikat ja igakülgset toimetulekut ning dokumenteerivad kogutud info õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.
- 3.4.2. Rakendatava toe tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldab HEVKO koostöös rakendamisel osalenud õpetajate ja tugispetsialistidega vähemalt korra aastas õpilase arengut ja toimetulekut ning pakutava toe tulemuslikkust.
- 3.4.3. HEVKO esitab soovitusel direktorile edasisteks tegevusteks:
 - Toe rakendamise lõpetamiseks, jätkamiseks samal või tõhustatud viisil.
 - Toetusmeetme vahetamiseks või lisamiseks.
 - Täiendavate uuringute teostamiseks.
 - Koolivälise nõustamismeeskonna poole pöördumiseks.
- 3.4.4. Õpilase hindamistulemuste analüüs, tugispetsialistide ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, rakendatud ja rakendatavad teenused ja tugi ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile.

3.5. Õppekorralduslikud meetmed õpilase individuaalse arengu toetamiseks

- 3.5.1. Õpilase individuaalse arengu toetamiseks võib kool kokkuleppel õpilase vanemaga teha muudatusi või kohandusi õppesisus, -koormuses, -korralduses ja -keskkonnas, kui sellega ei kaasne õppeaja muutumist võrreldes nominaalse õppeajaga ega riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamist või asendamist (PRÕK § 17 lõige 7).
- 3.5.2. Kokkulepe kohandustest vormistatakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.
- 3.5.3. Kui õpilane vajab muudatusi või kohandusi, millega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli õppekavaga või riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine, tohib seda teha üksnes koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel olemasolul pärast lapsevanema vastavasisulist soovi. Õpilasele tuleb sel juhul kindlasti koostada IÕK (PGS § 18 lõige 1).

3.6. Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart

- 3.6.1. Kooli korraldatud õpilase pedagoogilis-psühholoogilise hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ning koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel, rakendatud teenused ja tugi ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile (ÕIAJK) (PGS § 46 lõige 7).

- 3.6.2. Direktor määrab koolis isiku, kes vastutab selle kaardi täitmise eest (PGS § 46 lõige 7).
- 3.6.3. ÕIAJK avatakse järgmistele õpilastele, kellel on määratud:
- IÕK (lihtsustatud õppekava, koduõpe, individuaalne osajaga õpe, vähendatud õpitulemused, kohustuslikust õppeainest vabastamine, õpitulemuste asendamine, andekus, ajutine õpiraskus (periood “2”));
 - käitumise tugikava.
- 3.6.4. ÕIAJK-i avamisel märgitakse sellele avamise aeg ja esmase täitja nimi ning seos õpilasega.
- 3.6.5. ÕIAJK-i täidetakse vastavalt vajadusele või vähemalt kaks korda aastas (10. jaanuariks ja 10. juuniks).

3.7. Individuaalne õppekava

- 3.7.1. Kool koostab õpilasele individuaalse õppekava (IÕK) järgmistel juhtudel.
- Õpilasele rakendatakse õppekorraldust, mille puhul õpilane on väga vähesel määral kaasatud klassis läbiviidavasse õppesse (nt PGS § 58 lõige 8).
 - Kui õpilase õppekava erineb klassile koostatud õppekavast.
 - Kui õpilase klassi läbimise aega või nominaalset õppeaega muudetakse või kui õpilasele rakendatud kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli või riikliku õppekavaga.
 - Kui kooliväliline nõustamismeeskond on andnud õpilase arengu toetamiseks soovitusi vähendada või asendada riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemusi või vabastada kohustusliku õppeaine õppimisest (PRÕK § 17 lõige 8; PGS § 18 lõige 1).
- 3.7.2. Individuaalse õppekava koostamisel kaasatakse õpilase vanem ning vajaduse kohaselt õpetajaid ja tugispetsialiste (PGS § 18 lõige 3).
- 3.7.3. Individuaalne õppekava koosneb kahest omavahel seotud osast:
- individuaalse õppekava koostamise ja rakendamise üldosa;
 - õpetaja individuaalne töökava IÕK rakendamiseks.
- 3.7.4. IÕK üldosa (koostamise ja rakendamise alused) on tihedalt seotud õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardiga.
- 3.7.5. Õpetaja individuaalne töökava IÕK rakendamiseks koosneb kahest seostatud osast: üldosast ja tööplaanist.
- 3.7.6. Töökava üldosas antakse ülevaade konkreetse õpilase/rühma/klassi õpetuse individualiseerimise põhimõtetest.
- 3.7.7. Tööplaan koosneb järgmistest osadest: aeg, teema, eeldatavad õpitulemused, valik alateemadest, teemakohane näitlikustamine (abistavad materjalid), kokkuvõtte õpitulemuste saavutamisest.

3.7.8. Tööplaan on soovitatav koostada mitte pikemaks ajaks kui periood.

3.8. Käitumise tugikava

- 3.8.1. Individuaalne käitumise tugikava aitab toetada käitumisraskustega õpilast, kelle igapäevane toimetulek koolis on häiritud oskamatuses mõista ja adekvaatselt reageerida enda ja kaasõpilaste emotsioonidele, millest tulenevalt on raskendatud suhtlemine nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega.
- 3.8.2. Käitumise tugikava koostamise eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete oskuste arendamist teda ümbritsevas võrgustikus (kooli ja kodu koostöös) positiivse tagasiside ning eduelamuse kogemise abil.
- 3.8.3. Tugikava koostatakse ühises arutelus, kuhu on kaasatud õpilane, pere, käitumise tugikava koostamise eest vastutav isik ja koolitöötaja, kellel on lapsega usalduslik suhe.
- 3.8.4. Käitumise tugikava rakendajaks võib olla klassijuhataja, aineõpetaja või tugispetsialist, kellel on hea kontakt õpilasega, mis võimaldaks tulemuslikku eneseanalüüsi kogu protsessi vältel.
- 3.8.5. Arutelu tulemusena selgitatakse välja, millised oskused vajavad arendamist ning milliste oskuste omandamine on õpilase toimetuleku tagamiseks hädavajalik ja võimete kohane.
- 3.8.6. Käitumise tugikava koostamisel lähtutakse konkreetse juhtumi faktidest ja välditakse subjektiivseid arvamusi ning hinnanguid.
- 3.8.7. Tugikavas määratletud eesmärgid/käitumisalased õpitulemused peavad olema realistlikud ja mõistliku aja jooksul saavutatavad. Õppida on võimalik tunnis käe tõstmist, vastamisel oma järjekorra ootamist, enda pingis istumist, kaaslastega sõbralikult rääkimist, vahetunnis rahulikku kõndimist jms.
- 3.8.8. Tugikava koostamisel tuleb arvestada, et liiga kõrged nõudmised võivad põhjustada tagasilanguse.
- 3.8.9. Individuaalses tugikavas määratletakse:
 - Õpilase ülevaatlik toimetuleku kirjeldus.
 - Riski- ja kaitsetegurite analüüs.
 - Analüüsist lähtuvalt sõnastatakse õpitavate oskuste loetelu (tähtsuse järjestuses) ja soovitatav tulemus.
 - Orienteeruv tähtaeg soovitava tulemuse saavutamiseks.
 - Tegevuskava rakendajad, sh kaasatud pere- ja spetsialistide võrgustik.
 - Õpilase eakohane ja realselt teostatav omavastutus.
 - Rakendamiseks vajalike lisaressursside kirjeldus (abiõpetaja, täiendav õppevara, lisaruum, tehnilised vahendid jms).
- 3.8.10. Tugikava rakendamisel jälgitakse õpilase käitumist ning võimalikud edusammud ja/või tagasilöögid dokumenteeritakse. Õpilasele antakse

toimunu kohta arusaadaval viisil tagasisidet ja võimalikult kiiresti võimalus eneseanalüüsiks.

3.9. Õpiabirühm

- 3.9.1. Õpiabirühm on toetav meede ainealaste õpiraskustega ja välja kujunemata õpioskustega ning suuliste ja/või kirjaliku kõne probleemidega põhikooliõpilastele, kellel vaatamata klassi- ja aineõpetajate abile, õpetuse diferentseerimisele ja individualiseerimisele on püsivad raskused õppekava nõuetele vastavate õpitulemuste saavutamisel.
- 3.9.2. Õpiabitunde viiakse läbi individuaalselt või rühmades eelkõige järgmiste probleemidega õpilastele.
 - Suuline ja kirjalik kõne arenevad eakohasega võrreldes aeglasemalt või raskendatult ning esinevad raskused lugema õppimisel, lugemisel ja tekstiloomel, raskused kirjutama õppimisel ja kirjutamisel, raskused arvutama õppimisel, arvutamisel.
 - Raske keskenduda, mõista ja meelde jätta kuuldut, nähtut või loetut, leida ja välja tuua olulist, mõista tööjuhendeid ning neid täita, leida ja luua seoseid õpitu vahel ning kasutada õpitut uutes olukordades, organiseerida oma vaimset tegevust (orienteeruda ülesandes, järjestada osatoiminguid, teostada enesekontrolli ja hinnata tehtut) jms.
 - Emotsionaal- ja/või käitumiseraskused või tervisliku seisundi häired.
- 3.9.3. Õpiabitunde võib rakendada ka lihtsustatud õppekaval olevale õpilasele, kes õpib klassis, kus õppetöö toimub põhikooli riikliku õppekava alusel.
- 3.9.4. Õpiabitunnid võivad olla kas eripedagoogilise või logopeedilise suunitlusega ning neid viib läbi kas eripedagoog, logopeed või õpiabi-alase täiendkoolituse läbinud õpetaja.
- 3.9.5. Õpiabitunnid toimuvad üldjuhul vastava ainetunni ajal, milles õpilasel täheldatakse raskusi.
- 3.9.6. Õpilasele koostatakse õpiabitundideks individuaalne töökava vastava klassi aine- või klassiõpetaja ja õpiabi läbi viiva spetsialisti või õpetaja koostöös.

3.10. Osaajaga õpe individuaalselt või rühmas

- 3.10.1. Osaajaga individuaalse või väiksemas rühmas õppe ühes või mitmes aines soovitusel annab kooliväline nõustamismeeskond tähtajaliselt.
- 3.10.2. Osaajaga individuaalsel või väiksemas rühmas õppel olevale õpilasele koostatakse IÕK, mille koostamisse kaasatakse lapsevanem(ad) ja eripedagoog.

3.11. Koduõpe tervislikel põhjustel

- 3.11.1. Koduõpet tervislikel põhjustel rakendatakse koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel õpilasele, kellel kelle terviseseisund ei võimalda tal kooli ruumides läbiviidavas õppetöös osaleda.
- 3.11.2. Kooliväline nõustamismeeskond võib koduõppe rakendamist soovitada kuni kolmeks aastaks, misjärel vaadatakse üle koduõppe pikendamise vajadus. Minimaalne koduõppe kestus on pool õppeaastat.
- 3.11.3. Koduõpet tervislikel põhjustel korraldab kool, mille nimekirja õpilane on kantud.
- 3.11.4. Õpet võib läbi viia kokkuleppel õpilase või vanemaga kas kodus, raamatukogus, päevakeskuses vm. Võimalused koduõppe läbiviimiseks loob koolipidaja.
- 3.11.5. Tervislikel põhjustel koduõppel viibivale õpilasele koostab kool koostöös vanemaga õpilase võimeid ja erivajadusi arvestava individuaalse õppekava, mis lähtub raviarsti või eriarsti ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitustest ning temale kohaldatavas riiklikus õppekavas sätestatud kohustuslikest ainetest.
- 3.11.6. Tervislikel põhjustel koduõppel olevale õpilasele viiakse kooli poolt juhendatud õpet läbi vähemalt kaheksa õppetunni ulatuses nädalas, õpilase hindamise korraldus määratakse individuaalses õppekavas, arvestades seejuures riiklikus õppekavas hindamisele sätestatud nõudeid.

3.12. Koduõpe vanema taotlusel

- 3.12.1. Koduõpet vanema taotlusel korraldab ja finantseerib vanem, kes vastutab ka õpitulemuste saavutamise eest.
- 3.12.2. Vanema taotlusel koduõppel õppivale õpilasele koostab koduõpet läbiviiv isik koostöös kooliga kooli õppekavast lähtudes individuaalse õppekava. Individuaalses õppekavas määratakse kindlaks õpetajad, kes kooli poolt kontrollivad vähemalt üks kord poolaastas õpitulemuste omandamist.
- 3.12.3. Koolil on õigus katkestada koduõpe, kui kontrolli käigus ilmneb, et õpilasel on individuaalse õppekavaga määratletud õpitulemused suures mahus saavutamata.
- 3.12.4. Üldjuhul tehakse vanema taotlusel koduõppe rakendamise otsus õppenõukogu poolt õppeaasta või poolaasta alguses. Selleks esitab vanem koolidirektorile taasesitamist võimaldavas vormis taotluse (20. augustil või 20. detsembril). Taotluses kirjeldatakse vanema soovil koduõppele viimise põhjused ja andmed isiku kohta, kes hakkab last õpetama.

3.13. Õpitulemuste vähendamine

- 3.13.1. Õpitulemuste vähendamise soovitus teeb kooliväline nõustamismeeskond lähtudes õpilase kohta eelnevalt tehtud

pedagoogiliste, psühholoogiliste ja vajadusel meditsiiniliste uuringute tulemustest.

- 3.13.2. Soovituse rakendamise aluseks on koolivälise nõustamismeeskonna otsus ja vanema kirjalik taotlus.
- 3.13.3. Vähendamine toimub üldjuhul põhiainetes kaudu, kuid võib mõjutada ka teisi õppeaineid.
- 3.13.4. Õpitulemuste vähendamisel võetakse arvesse lapse reaalseid teadmisi antud õppeaines ning peetakse silmas lähimat arengutsooni ehk seda, mis on lapsele jõukohane õpetaja abiga (kaasa arvatud abivahendid).
- 3.13.5. Õpitulemuste vähendamisel koostatakse õpilasele IÕK ning vastavalt vajadusele rakendatakse teisi tugimeetmeid ja teenuseid (õpiabirühm, eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi teenus).
- 3.13.6. Õppetulemuste vähendamise korral tuleb läbida kõik teemad, aga mitte kõiki alateemasid, jõukohasel tasemel lähima arengu tsoonist lähtudes.

3.14. Kohustuslikust õppeainest vabastamine

- 3.14.1. Kohustuslikust õppeainest (ühest või mitmest) vabastada võib õpilase ainult koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel olemasolul.
- 3.14.2. Õpilasele, kes vabastatakse kohustuslikust õppeainest, tuleb koolis koostada IÕK.

3.15. Õpitulemuste asendamine

- 3.15.1. Õpitulemuste asendamise soovitusel teeb kooliväline nõustamismeeskond juhul, kui õpilasel on psüühiliste eripärade, kõne- ja keeleprobleemide, püsivate terviseprobleemide, piirialaste vaimsete võimete või sotsiaalmajanduslike tegurite tõttu õppetöös väga suured raskused.
- 3.15.2. Asendamine toimub ühe õppeaine siseselt – see tähendab, et ühe õppeaine õpitulemusi ei saa asendada teise aine õpitulemustega.
- 3.15.3. Õpitulemuste asendamise korral tuleb õpilasele koostada IÕK.

3.16. Lihtsustatud õpe

- 3.16.1. Põhikooli lihtsustatud riiklikku õppekava rakendatakse kerge intellektipuudega õpilastele koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema kirjalikul nõusolekul.
- 3.16.2. Lihtsustatud õppel olevad õpilased võivad õppida eriklassis või olla kaasatud tavaklassi.
- 3.16.3. Kõigile tavaklassi kaasatud lihtsustatud õppel olevatele õpilastele koostatakse IÕK.

- 3.16.4. Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse Põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast ja seal toodud õpitulemustest ning tunnijaotuskavast.
- 3.16.5. Õpetamisel rakendatakse õpilasele sobilikke eripedagoogilisi meetodeid ja kasutatakse jõukohast õppevara.